Notiser

Nya larvfynd av två hotade Solva-arter (Diptera, Solvidae)

[New records of larvae of two endangered *Solva*-species (Diptera, Solvidae)]

LARS HUGGERT

I hopp om att kläcka parasiter, främst diapriider, har jag emellanåt då tillfälle givits tagit hand om flugpuppor. Mitt stora intresse för trä i olika nedbrytningsstadier har lett till att jag under årens lopp mer eller mindre snubblat över larverna till två stora och grannt svart- och ljust gultecknade arter av släktet *Solva* (se omslagsbilden). Båda arterna är ytterst sällsynta och utan tvekan på god väg att försvinna ur den fennoskandiska faunan.

Solva interrupta Pleske, 1926

Denna art påträffades under 1800-talet främst av C.R. och J. Sahlberg på några lokaler i SV Finland från Åbo-trakten till norr om Helsingfors, samt i ryska Karelen (Sahlberg 1839). E. Lahtiperäs fynd av två ex 27.v.1954 vid Lammi, Evo, NV om Lahti, var länge det enda som gjorts under 1900-talet. Vid ett besök i Nordkarelen 23.vi.1976 undersökte jag en mycket grov aspläga i ursprunglig granblandskog vid Koli. Under den svarta kladdiga aspbarken fann jag flera stora mörkbruna fluglarver av en typ jag aldrig tidigare sett. Ur pupporna kläcktes sedan 14 ex av *S. interrupta* (det. H. Andersson), vilka nu finns vid Entomologiska museet i Lund [LUM]. Närmare uppgifter om de finska fynden, inklusive mitt eget, ges av Väisänen (1982). Ett nyare larvfynd har gjorts på 1980-talet av I. Mannerkoski vid Eno, några mil söder om Koli (W. Hackman & G. Ståhls, in litt.).

I Sverige skulle arten möjligen kunna påträffas mitt emot Åbo, där likartade asprika biotoper finns. Flugan är ytterst sårbar, då den antagligen kräver grövre träd för sin utveckling. Biotopkraven sammanfaller troligen med de för bl a *Cucujus cinnaberinus* Scopoli.

Solva maculata (Meigen, 1804)

Denna art togs i Sverige först av C.F. Fallén 1816 vid Östared (Östaröd) mellan St. Olof och Stenshuvud i Skåne. C. Roth hittade sedan fyra ex 4 och 16.vii.1856 vid Svedala, Lindholmen, öster om Malmö. Därefter saknas svenska fynd och arten är sedan länge ansedd som utdöd i landet (Andersson et al. 1987).

Flertalet danska fynd härrör från 1800-talet, främst från Själland, men även vid Maribo på Lolland. Lundbeck (1907) nämner att flugan bara setts ett fåtal gånger, bl a *in copula* 4 juli, men att den har kläckts i större antal. Ett 1900-tals fynd tycks ha gjorts vid NEZ: Ørholm (Rozkošný 1973), och nya fynd föreligger från två av de gamla lokalerna: NEZ: St. Dyrehaven, 1♀ ex larva *Fagus*, 9.vi.1981, O. Karsholt, och Frederiksdal, 1♂ ex larva 17.iv.1982, G. Pritzl (L. Lyneborg, in litt.).

Vid Bäckaskogs slott mellan Oppmanna- och Ivösjöarna i östra Skåne återfann jag denna art i stort antal 20.v.1989. Larver påträffades i ett större röthål med fuktig mulm i en levande alm, huvudsakligen i hålighetens fuktigaste del. Ansamlingen av larvhudar överensstämmer med Veralls (1909) målande beskrivning från England. Märkligt nog innehöll ett sållprov från hålet inga andra insekter. Av de nästan 40 flugor, som kläcktes efter drygt en vecka finns 15 i [LUM] och i min samling. De övriga släpptes ut i Dalby söderskog. Inga parasiter erhölls vid kläckningen.

Trots att flugan är ganska livlig flög inte ett enda exemplar då de placerades på några murkna träd. Samtliga kröp snabbt uppför stammarna och gömde sig i olika skrymslen, trots det varma och soliga vädret. Tydligt hör *Solva* till dessa arkaiska, hårt specialiserade trädarter, som har föga motivation att flytta sig alltför långt. En ursprunglig skogsbiotop var tidigare mycket stabil, och ett enda lämpligt träd kunde vara tillfylles för en *Solva*-population under flera årtionden.

Arten är utomlands bara funnen i gammal ädellövskog av ursprunglig typ och torde i Sverige vara ytterst lokal. Jag har aldrig tidigare sett dessa stora iögonfallande larver, trots att jag rotat rätt flitigt i murken ved. Förutom i alm har larver utomlands hittats i flera olika lövträd.

Jag vill här passa på och tacka följande personer så mycket för värdefull information: Dr H. Andersson, Lund, Lekt. L. Lyneborg, Köpenhamn, Prof. W. Hackman och Kand. G. Ståhls, Helsingfors.

Litteratur

Andersson, H., Coulianos, C.-C., Ehnström, B., Hammarstedt, O., Imby, L., Janzon, L.-Å., Lindelöw, Å, & Waldén, H.W. 1987. Hotade evertebrater i Sverige. — Ent. Tidskr. 108:65–75.
Ehnström, B. & Waldén, H.W. 1986. Faunavård i skogsbruket. Del 2 — den lägre faunan. Jönköping (Skogsstyrelsen).
Lundbeck, W. 1907. Diptera Danica. Vol. 1. Copenhagen.
Rozkošný, R. 1973. The Stratiomyoidea (Diptera) of Fennoscandia and Denmark. — Fauna ent. scand. 1:1–140.
Sahlberg, C.R. 1839. Några anmärkningar om Xylophagus maculatus. — Acta Soc. Sci. fenn. 1:163–169.
Verrall, G.H. 1909. British Flies. Vol. 5. London.
Väisänen, R. 1982. Vanishing and vulnerable Diptera of Finland. — Notulae ent. 62:111–121.

Summary

Larvae of two rare *Solva*-species were collected in decaying wood. *S. interrupta* Pleske was found near Koli in Finland in 1976 on aspen. *S. maculata* (Meigen) was found in East Scania in South Sweden in 1989 in elm. This was the first Swedish record of this endangered species since 1856.

L. Huggert, Korsgatan 6, S–240 10 Dalby, Sweden.

En ansamling av nyckelpigan *Chilocorus bipustulatus*

DIETMAR BORISCH

[A concentration of *Chilocorus bipustulatus* L. (Coleoptera, Coccinellidae)]

På morgonen den 18 mars 1990 upptäckte jag vid östra stranden av Kottlasjön i Lidingö en stor ansamling av *Chilocorus bipustulatus* L. Lufttemperaturen var 11 °C. På den solbelysta stammen av en grov björk räknade jag ca 480 ex av denna svarta nyckelpiga. Ansamlingen sträckte sig från marken till brösthöjd. I den grova barken fanns många flyghål av vedinsekter. Senare samma dag insamlade jag ett ensamt ex i en ekbacke vid Käppala. Arten uppges leva av blad- och sköldlöss på barrträd (Reitter 1911, Fürsch 1967).

Litteratur

Fürsch, H. 1967. Familie: Coccinellidae (Marienkäfer). — Die Käfer Mitteleuropas 7:227–278.
Reitter, E. 1911. Die Käfer des Deutschen Reiches. Vol. 3. Stuttgart.

Summary

A concentration of the ladybird beetle *Chilocorus bipustulatus* L. was observed on 18 March 1990 near the Lake Kottlasjön in the central Swedish Upland province. About 480 specimens were seen on the sunexposed trunk of an old birch-tree that had many exit holes from woodboring insects.

D. Borisch, Department of Entomology, Swedish Museum of Natural History, P.O. Box 50007, S–104 05 Stockholm, Sweden.

Långängen på Lidingö (Upl.), en artrik lokal för gräshoppor och vårtbitare (Saltatoria)

DIETMAR BORISCH

[A species rich locality for Orthoptera Saltatoria in central Sweden]

Långängens naturvårdsområde ligger mitt på Lidingö i nord/sydlig utsträckning. Där har jag påträffat 14 av Upplands 19 kända hopprätvingearter (Holst 1986), eller ca en tredjedel av Sveriges 40 arter, samt 2 färgformer. Inom området ligger i norr Hustegafjärden med Gråviken och del av Kyrkviken samt Ekholmsnässjön. I sydväst ligger Stockbysjön och i söder norra stranden av Kottlasjön. Mitt i området ligger en långsträckt äng som begränsas i norr och söder av blandskog. På denna äng ligger Västra och Östra Långängsträsken. Den mest intressanta biotopen är Västra Lång-

ängsträsket som begränsas i norr av en torrbacke och hagmark, i söder av ängsmark med stenhällar och blandskog. Östra och västra stranden gränsar till sank gräsmark.

I augusti 1984 inventerade jag stränderna av de båda Långängsträsken (RN 10I6h4–0) samt NÖ stranden av Kottlasjön (RN 10I6h3–1). Särskilt intressant var artrikedomen den 19 augusti runt Västra Långängsträsket, där jag då inom en kvadratkilometer insamlade 12 arter och 2 färgformer.

Artlista över Saltatoria från Långängen 1984. Beläggexemplar ♂ och ♀ i coll. Dietmar Borisch (BOR) och Naturhistoriska riksmuseet (NRM). Nomenklaturen följer Harz (1969, 1975). Lokalerna förkortas enligt följande: Västra Långängsträsket = VTR, Östra Långängsträsket = ÖTR, NÖ Kottlasjön = KSJ.

Ensifera: *Tettigonia viridissima* L., VTR, ÖTR, på unga aspar; *Decticus verrucivorus* (L.), VTR, ÖTR, ängs- och hagmark; *D. verrucivorus* f. *bingleii* Curt, VTR, ängsmark; *Metrioptera brachyptera* (L.), VTR, ÖTR, ängs- och hagmark; *Pholidoptera griseoaptera* (De G.), VTR, ÖTR, KSJ, hagmark.
Caelifera: *Tetrix subulata* (L.), VTR, torrbacke; *Tetratetrix undulata* (Sowerby), VTR, ängsmark med stenhäll; *T. undulata* var. *vittata* (Zetterstedt), VTR, strandkanten; *T. bipunctata* (L.), KSJ, strand med stenhäll; *Mecostethus grossus* (L.), VTR, ÖTR, stranden på *Carex*; *Omocestus viridulus* (L.), ÖTR, ängsmark; *Gomphocerippus rufus* (L.), VTR, ÖTR, KSJ, hagmark; *Myrmeleotettix maculatus* (Th.), VTR, torr ängsmark-stenhäll; *Glyptobothrus brunneus* (Th.), VTR, ÖTR, KSJ, ängsmark; *G. biguttulus* (L.), VTR, torrbacke och torräng; *Chorthippus albomarginatus* (De G.), VTR, ÖTR, sank ängsmark.

Litteratur

Borisch, D. 1986. Collection Catalogue, Orthoptera. NRM-Biodata, Stockholm.
Harz, K. 1969. Die Orthopteren Europas I. The Hague.
Harz, K. 1975. Die Orthopteren Europas II. The Hague.
Holst, K.T. 1986. The Saltatoria of Northern Europe. — Fauna ent. scand. 16:1–127.

Summary

In an area of one square km surrounding a fen in the center of the island Lidingö (Upland) 14 of the 19 species of Saltatoria (grasshoppers and bush-crickets) previously recorded from Upland were found.

D. Borisch, Department of Entomology, Swedish Museum of Natural History, P.O.Box 50007, S–104 05 Stockholm, Sweden.

Fjärde europeiska entomologikongressen

Dubbla kongresser blir det i Gödöllő i Ungern 1—6 september 1991. Det är Ungerns entomologiska förening, Ungerns naturhistoriska museum och Ungerska vetenskapsakademins växtskyddsinstitut som inbjuder till *Fjärde europeiska entomologikongressen* och *Trettonde internationella symposiet för centraleuropeisk entomofaunistik*. Huvudtema är Insekterna och deras miljö, med följande underavdelningar: (1) nya metoder inom entomologin, (2) indikering och monitoring, (3) samband mellan leddjurssamhällen i jordbruksbiotoper och ostörda områden, (4) nutida zoogeografiska förändringar i Palearktis, och (5) centraleuropeisk entomofaunistik. Europas heteropterologer kommer att träffas och särskilda arbetsmöten hålls om markfauna och nya former av entomologiskt samarbete i det nya Europa.

Ett första circulär gick ut i juni och ett andra planeras till november 1990. Intresserade hör snarast av sig till: *Dr Tamás Vásárhelyi, Organizing Committee ECE/SIEEC, Hungarian Natural History Museum, Budapest, Baross u. 13, H-1088 Hungary.*